

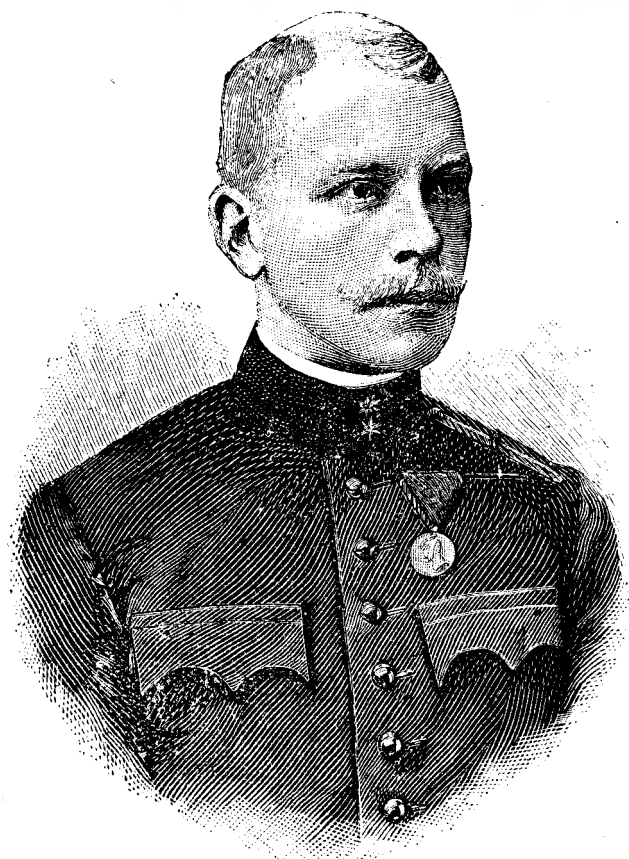
Numărul 5.

Oradea-mare 3/16 februarie 1902.

Anul XXXVIII

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$ de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Principele Otto Windischgrätz și nevastă sa archiducesa Elisabeta.

L E C U I T.

Comedie într'un act.

(Urmare.)

Scena IX.

(Se aud strigăte afară: Aă! Aă! pași către cabinet.)

Vicol (aleargă la ușă.) Ce-i ?*Lencuța* (intră tot văitându-se și ținându-se cu mâna de picior. Aă! Aă! ma...)*Vicol*. Ce-i ? dragă...*Lencuța*. Aă! m'a mușcat un câne... Aă! A lui să fie și câne și Lugos.*Vicol*. Unde ? Las' să ved.*Lencuța* (tot văitându-se.) Până vine mama Fema. Aă ?*Vicol*. Cine ești ?*Lencuța*. Nevoia vênătă să-l calce de câne.*Vicol*. Te mai doare ? orî numai te-ai spăriat !*Lencuța*. Aă ! me doare dă spăriat !*Vicol*. Ce cauți aici ?*Lencuța*. Mama m'o lăsat să aștept până vine de la piaț. S'o dus să târgue. Aă ! Să me ducă la ala care o scris carte — mîncă-l-ar bubele cu carte cu tot... Aă !*Ștefan* (se iveșce.) Asta-i Ghimbocana ! Bine-l inchină.*Vicol*. Rar exemplar de simplitate !*Ștefan* (se iveșce.) Dar e bogată. Aă ! Aă, ce viață ! (Dispare.)*Lencuța*. Și dracu șcie unde șede mama, cască gura și nu mai vine... Aă !*Vicol*. Las' că o să vină, stai să caut unde e rana să te leg !*Lencuța*. Dacă vre mama — baiu me duc. — Aă ! aă !*Vicol* (a parte.) Proastă-i Doamne ! Proastă de tot.*Ștefan* (tot din fereastra ușei de la odaia din stînga.) Cu banii, — cu banii toate le prefaci cum le do-reșci, dar prostul și bogatul tot prost remâne.*Vicol* (cătră *Lencuța*.) Las' să te leg, că cu rana legată încă poți căută pe mumă-ta ba chiar mai liniștită (arătând pe un scaun) pune piciorul icî pe scaun, — că eu sînt doctorul...*Lencuța*. Dă-mi pace ! nu vrea ! me duc ! aă aă ! mamă, mamă ! nevoia vênătă. (Porneșce cătră ușe.)*Vicol* (perdîndu-și răbdarea.) Du-te unde-o dus mutu iapa ! Săibatico !*Ștefan* (se iveșce.) Numai galbeni are cu măsura — o ! ce trai... paradis cu nevoia vênătă...

Scena X.

Ceî de sus, *Ilie*.*Ilie*. Ce larmă, ce văitătură aud ? Ce-i *Lencuța* ? (Pune mâna pe spate.)*Vicol* (a parte.) Se cunosc ! (Tare.) Ian veți tu dacă o poți face să-i caut rana...*Ilie*. Ce-i dragă — cum ești rănită... asta-i dl doctor — las' să vadă !*Lencuța* (se uită cu drag la *Ilie* și lasă mâna de la picior.) Nu las, că... că... nu me mai doare...*Vicol*. Apoi du-o in antișambră — să aștepte — zice — că vine mamă-sa.*Ilie* (cătră *Lencuța*.) Hai ! hai ! (o ia de mână) să mai vorbim, că am să-ți spun multe și de toate.*Lencuța*. Hai că am să-ți dau ceva...*Ilie*. Că și eu ție. (Ies amîndoi veseli.)*Ștefan* (se iveșce.) Aștia se 'nțeleg, se potrivesc. (Dispare.)

Scena XI.

Ștefan (in odae.) *Vicol*, *Ilie*, *Iuliana*.*Vicol* (privind pachetele.) Dar astea a cui sînt ? (Mirat.) De unde și cum vin aici ?*Ilie* (intră, stă in ușă, face loc doamnei *Iuliana*.) Placă doamnă. (Cătră *Vicol*.) Dle doctor ! Doamna ve așteaptă de mult. (Se inchină și ese.)*Vicol*. Poftim, me reg. (A parte.) Ea e ! sigur — după scrisoare fitoarea mea soacră, poftim ! me rog !*Ștefan* (se iveșce.) Țin'te Petre ! Nas să ai, bor nut capeți. (Dispare.)*Vicol* (a parte.) E damă cam in vîrstă, cu mantauă de călătorie ; (tare) poftim me rog. (Ii ofere loc pe canapea.)*Iuliana* (plecând capul refusă, se așează pe un scaun.) Am uitat să ve zic : Bună dimineața...*Vicol*. O me rog. Sărut mâna. (Voesce a-i sărută mâna, *Iuliana* respinge.)*Iuliana* (rece.) Am onoare cu dl doctor *Vicol*...*Vicol*. Da, din parte-mi onoarea (tot se frange forțat) șciū pentru ce v'ați ostenit — șciū, imi pare bine — sărut mînil. Toamai ceti scrisoarea de la dl Crăciun, adeva fiitorul meū socru — ce mai face ?*Iuliana* (a parte.) Socru ?*Vicol*. Ei ! Ce mai face badea Crăciun — sânetos. Imi pare bine. E cuprins cu lucrul mult, apoi de (vesel) unde a dat Dzeu atătă avere, ambare pline...*Iuliana* (a parte, iritată) avere, ambare (tușesce.)*Vicol*. Multe vite...*Iuliana*. (Muscându-și buza de iritată.) Lăsați dle doctor averea, ambarele, vitele, cari de fel nu me interesează.*Vicol* (perplecs.) Nicî pe mine — nu — de fel — dar — dar !*Iuliana* (a parte.) Presimțul *Lucretiei*, că el caută altă partie, o partie bogată, e fapt. (Tare.) Nu ve interesează ! Cu atăt mai bine ! — (Rar, cu gravitate.) Am făcut această călătorie curat pentru scopul de a primi de la dta într'o cauză de cea mai mare importantă... (scoate balista.)*Vicol* (atent.) Da ! înțeleg ! (a parte) căsătoria... hm !*Ștefan* (se iveșce) (a parte) Hai ! hai ! acușa des — înțelegi (ascultă cu interes și aprobă pe *Iuliana* cu gest.)*Iuliana* (continuă) Atăt pentru dta.*Vicol* (singur.) Înțeleg ! D'apoi !*Iuliana* (continuă.) Căt și pentru o fragedă ființă, care e legată cu cele mai strinse legături fireșci cu mine —*Vicol* (aprobând din cap.) Da ! Da ! Înțeleg ! (a parte.) Ea e mama ! soacra fitoare.*Ștefan* (din ușa odăii.) Așă să fie nepoate, că de nu — vorbim. (Ascultă mai departe.)*Iuliana* (continuând.) A primi de la dta o clarificare și o declarațiune hotărîtă. (Se uită in toate părțile pană dă cu ochii de *Ștefan*.)*Vicol*. Sînt gata. (Îndreaptă gulerul.) Bucuros. (Su-

ceșce mustața.) Înțeleg — sigur. — (A parte în fața scenei.) Îmi vine s'o sărut! Ce soacră cultă — prezentabilă. — D'apoi fata? și cultă și bogată. — Apoi nu trebuie spart capul ăsta, că nu m'am pomenit mai de mult...

Ștefan (cătră Iuliana.) Curaj! Onoarea trebuie să învingă.

Iuliana (cătră Ștefan punând mâna pe inimă.) Mulțumesc.

Vicol (cătră Iuliana.) Bucuros! ve stați la dispozițiune! Doamnă! dar ce atâtea vorbe. — M'am hotărât... și putem plecă de loc la Ghimboea.

Iuliana (a parte, iritată.) La Ghimboea! (Tare.) Nu plecăm nicăiri. (Energie.) Mai nainte aici avem să isprăvim tot... tot...

Ștefan (se ivesce, a parte.) Bravo! Înainte!

Vicol (supus.) Doamnă! Eu, — eu voiam...

Iuliana. Să ascuți... Poftim! Aduci-ți aminte dle doctor de timpul petrecut ca rigorosant în casa părinților mei (apostrofând) în Cluș?

Vicol (trăsărit.) Ce casă? Ce părinți? Ce Cluș? (A parte.) Ce-î asta? (Ingrijorat tace.)

Ștefan (a parte.) Țin'-te Petre!

Iuliana. Da, în Cluș — și ai dus un trai plăcut — fericit.

Vicol. Doamnă! nu v'am vădut nici când, nu-mi aduc aminte — n'am onoare a ve cunoașce —

Ștefan (apare.) Vrea să scape — nu-l lăsa!

Iuliana. E drept că pe mine nu me cunoașci, căci eu pe acel timp eram măritată departe de Cluș, în străinătate. Dar după părinții mei... după frații mei...

Vicol. Nu! Nu! E de mult! Nu-mi aduc aminte...

Ștefan (apare.) Uitocul. (Cătră Iuliana.) Dă 'nainte! N'avea teamă!...

Iuliana. După sora-mea. (Seulându-se, cu înfruntare.) De Lucreția — nu-ți aduci aminte — sora mea, pentru a cărei onoare și reputațiune am pus mâna pe brava ușei dtale. —

Vicol. Lucreția! (Cade pe un scaun.)

Ștefan (apare.) Dă-i! Dă-i! Bate ferul!

Iuliana. De idealul primului amor, de jurământul de credință, de biletele de amor, necerute, necântate, pline de nesfârșite asigurări, promisiuni legate de numele ei adorat și de onoarea dtale de bărbat...

Vicol. Lucreția! Lucreția!...

Ștefan (apare.) Bine vorbeșce (cătră Iuliana.) dă inainte — arde-l! lecușce-l!

Iuliana. Lucreția e sora mea fidelă, părinții nostri măhniți, că ai oprit fericirea fiicei lor — așteaptă sdrobiți să-ți ții cuvântul și jurământul. — Te 'ntreb — fost-ai șerpe când te-ai furișat în inima Lucreției, — ești tigrul de voveșci să i-o sfășii — și rămâni hienă — de voveșci a o face moartă-vie? — Răspunde. — Ți calci jurământul?

Vicol (până vorbeșce Iuliana, el stă cu capul în palme și zice.) Lucreția... Lucreția! M'am hotărât.

Ștefan. Bravo! Vicol nu calcă jurământul. — (S'aud vorbe: hai! vino! și pași afară.)

Scena XII.

Fema, Lenuța, Iuliana, Vicol, Ștefan, Ilie.

Vicol (tresărind.) Ce-î azi? atâta sgomot nici când n'a fost în casa asta...

Fema (trăgând pe Lenuța după sine — dar Lenuța se ține de Ilie.) Vino! vino nu-ți fie rușine (cătră Vicol) e fata mea Lenuța.

Lenuța. Baiu și nu vreū. (Să lipesc de Ilie și vorbeșce cu el.)

Fema (continuând.) N'o mai fost la oraș, îi crudă. (cătră Vicol.) Dta ești dl doctor?... Cum te și cheamă? — am uitat numele. — Ce mai faci? O că bine-mi pare. — (Îi sare după grumaz și vrea să-l sărute.)

Vicol (respinge.) O me rog (a parte) una me mușcă, alta me țucă...

(Finea va urmă.)

Coriplan Bredicean.

T a b l o u r i.

*Târziū își revarsă razele-î verguri
Soarele astăzi, și 'n farmecul ce-î
Coama pădurii prin stînsele neguri
Străluce pe dealuri în miș de scântei.*

*Și colo departe sbor ciorile roată
Și stoluri de paseri se-așeață la șuri —
Așă-s de flămânde, și cearcă să poată
O hrană să afle săracei lor guri.*

*E iarnă acuma, gândirea pribeagă
Din calea ei lungă se 'ntoarce 'napoi,
De codrii pustiul și-uritul se leagă —
Ne 'nchidem cu trică dorințele 'n noi.*

*Și totuș e-atâta viață 'n natură
Suride câmpia 'n miș de scântei,
Și-o larmă nebună se-aude la șură:
De vară-și fac planuri sticleții 'ntre ei.*

*Când iată că află — rămas de prin lanuri —
Un fir de sēmânță, un biet de flămând —
Și toți își uitără frumoasele planuri
Și toți peste-olaltă se-aruncă sburând.*

*Se 'ncaieră lupta pe moarte, pe viață,
Ridică ograda cum țipă, cum dai
Și-aleargă cocoșul grăunțul înhață
Și-și ride în pene de mintea ce-o ai. —*

*Privesc din fereastă la scena din șură —
Vădut-am pe-ai noștri așă pe destui
Rivnind unul altui bucata din gură;
Rideau pe de laturi contrarii sătui.*

V. B. Munteneșcu.

F r u m o s u l .

Studiū psihologic.

Spencer.

Principiile după cari își conformă aderinții școalei evoluționiste județul asupra fenomenelor, sunt puse de fundator în lucrarea sa numită de densul: „Principles of Psychology“ (1855) va să zică de principii psihologice, de și n'am aflat într'aceste nici un principiu fundamental de caracter psihologic.

„Raționamentul și peste tot gândirea omenească constă — susține Spencer — din schimbări psihice analoage cu schimbările psihice ale mediului social, în care cineva s'a trezit și trăește.

Însușirile sufletului sunt prin urmare determinate de mediul social al fiecăruia.

„Experiența particulară e înrîurită de juriul „eu“ lui, dar se câștigă și prin tradiție, va să zică se poate moșteni, întocmai precum se pot moșteni calitățile fizice.

Cu experiența eredită se mai moștenesc și dispozițiuni pentru facultăți sufletești analoage cu ale antecesorilor nostri.

„Nu putem vorbi de facultăți intelectuale primite apriori de ego de la non ego, a căror formă taxologică să o deie ego, după cum susține Kant“.

Spațiul înțeles din punct de vedere al subiectivității, se derivă de la spațiul luat din punct de vedere al obiectivității reale, perceput pe calea experiențelor acumulate și consolidate (by accumulated and consolidated experiences.)

Constatarea lui Sp. din acest din urmă punct, seamănă cu adevărul obiectivității reale, pronunțat de Kant că: lumea precum noi o putem înțelege a fi (a subiectivității) nu e decât un reflex, o copie a adevăratei lumi, (a lumii luate din punct de vedere al obiectivității psihologice sau reale.)

Așă putând zice lui Sp. i se vede a fi sugerată aceasta idee de Kant.

Osebire într'aceste două verdicte există totuș.

Kant anume susține că facultățile intelectuale — sau după Kant materialul cu ajutorul căruia suntem în stare a percepe lumea — ni le, recte ni-l dă „non ego“, iar după Sp. aceste facultăți intelectuale, cu ajutorul cărora suntem în stare a percepe spațiul obiectivității reale, le primim de la experiența particulară contopită cu experiența eredită de la strămoșii nostri.

Cu alte cuvinte după K. simburile viū al perceptibilității ni-l dă non ego, iar după Sp. experiența particulară acumulată și contopită cu experiența eredită sau câștigată prin tradițiune.

***

Școala evoluționată nu e d'altfel decât empirismul neaoși cu vederi mai largite.

Sp. mai adaugă numai cătră principiile empirismului tradițiunea și accentuază mai mult influența mediului social asupra modului de gândire și percepere.

Cu toate aceste filosofii pozitiviști jubilează considerând în persoana lui Sp. un „heros“ care a arădat la apogeū principiile pozitivistice, iar în aceste principii o panaceă, va să zică un fel de soluțiune definitivă pe terenul psihologiei, de la care nu mai poate fi abatere.

Constatăm și din parte-ne că prin doctrina evo-

luționistă, filosofia pozitivistă și-a ajuns întru adevăr apogeul, nu ne sfim inse a prevesti surparea repentină a clădirii filosofiei pozitvistice, arădată pe baza unor principii fundamentale isvorite dintr'o percepere falsă asupra fenomenelor psihologice.

Orî cât de corectă ar fi d'altfel aceasta percepere, fiind inse fenomenele psihologice neperceptibile, — n'ajunge pentru a ne putea indica calea cătră lumea internă.

Experiența ca produs de și conține în fructul seū germenul viū al productibilității, însuș acest germen viū nu e inse al seū produs.

Ca ilustrare l'a aceasta aserțiune constatăm că noi putem reproduce de pildă losa viei, a o produce nu vom putea inse nici odată.

Cu alte cuvinte, dacă posedăm o singură losă măcar, din-aceasta vom putea imens de multe reproduce, p'aceste le vom putea și nobilită, obține un fruct mai mult sau mai puțin bun al acestora.

Fără nici o losă și fără nici o semență a fructului acesteia, nu vom putea face inse nimic. — Nu vom putea în sfârșit da sau imprumută acestei lose sau semențe nici puterea creatoare sau germenul viū al productibilității.

Despre acest germen viū susține K. că-l primim de la „non ego“.

Positiviștii dau inse în cap acestui „non ego“ și cad în paradoxa primind în locul lui experiența acumulată și consolidată a lui Sp. ca motor, prin care am ajunge la prima și ultima relațiune a perceptibilității.

Experiența nu e inse decât semența, pe care dac' o semenăm resare, căreia nu suntem totuș în stare a-i da puterea vitalității, care-i e inherentă și n'o poate primi iarăș de la experiență.

Cu adevărat că, — după cum am constatat mai sus, — nu o va putea primi nici de la non ego, fiind că de la nemo nu se poate primi nimic.

Dacă înlocuim inse pe non ego cu non afectiv ego, avem categoricul unității fenomenelor psihologice, de la care semența își capătă vitalitatea, iar experiența germenul viū al percepțiunei.

**

Spencer a introdus simplaminte principiul filosofic al evoluțiunei din lumea esternă, unde are loc, în cea internă, în care nu se poate justifica.

Adevărat că fenomenele naturii sunt supuse procesului evolutiv, adevărat unei schimbări continue în cerc.

Ast mod vorbind în milioane sau doară chiar în miliarde de ani ce numim astăzi soare, mâne sigur nu va mai fi soare, ci se va preface în altceva, care „altceva“ va fi de nou supus unei evoluțiunii și așă mai departe în mod nesfârșit.

Neapărat că și facultățile intelectuale — ca și tot atâte calități culturale — se transmit în mod potențat de la specie la specie din generațiune în generațiune, de la străbun la strănepot.

Aceste facultăți sunt d'a se consideră ca însușiri câștigate în puterea tradițiunei.

Mediul social încă determină modul de gândire și percepere, iar însușirile acurate p'aceasta cale, sunt facultăți dobândite în puterea sugestiunei.

Într'acestea procesiunii selecțiunea cerne pleava alegându-și grăunții mai sânetoși, și plivește agrul intelectului de acrescenți lipsiți de vitalitate.

Toate aceste sânt inse momente fiziologice și nu se țin de domeniul psihologiei.

Timpul, spațiul, adevărul, fericirea, sublimul ș. a. concepțiuni psihologice sânt eterne și indisolubile, iar ca atari nu pot fi supuse evoluțiunii perceperii mediului social ori selecțiunii.

Sp. marele dascăl al principiilor psihologice, purcede inse atât în lucrarea sa numită mai sus, cât și în cartea sa despre educație, în „Biologie“ în deosebi în „Basele etice“ de la un singur principiu acel al adaptării, punându-și de basă și eticei ca și celorlalte lucrări ale sale științifice, evoluțiunea.

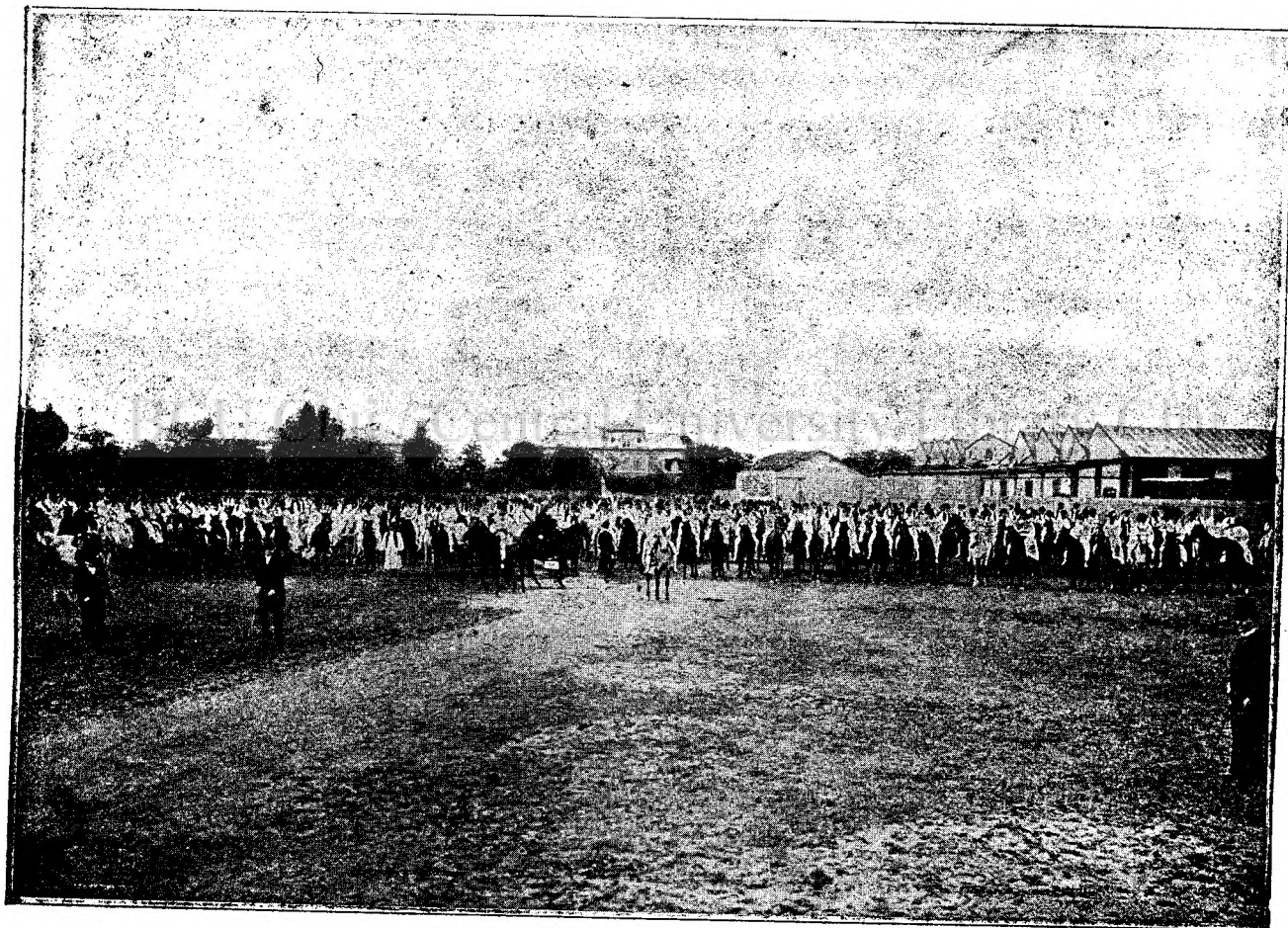
Omul este după densusul „cu trup cu suflet“ un produs al evoluțiunii, prin urmare și conduita lui morală nu poate fi decât tot un produs al acestor

Combătând principiul creațiunii susținut de biserica creștină, Spencer zice într'altele :

„Nime n'a vădut crearea verii unei specii. — Ipotesa despre crearea speciei e lipsită de dovadă, iar încât pentru creațiunea specială nu ne putem formă o idee coerentă ; suposă-vom oare că un organism nou, ca obiect al creațiunii speciale este creat din nimic ? Dacă este așa, atunci suposăm creațiunea materiei.

„Dar creațiunea materiei este imperceptibilă, ea implică a stabili în spirit o relație într'a fi și a nu fi, o relație în care unul din termenii lipsește, va să zică o relație imposibilă“. (Principii de biologie 407.)

„Cea mai înaltă formă de conduită morală este ca adaptarea unuia la un scop oareș-care să nu fie

Călăreți români din comitatul Aradului.

legi, cari se demonștră prin fizică, biologie, psihologie și sociologie.

„Binele individual trebuie pus în armonie cu binele obștesc, ceea ce se va ajunge prin procesul adaptării, în lupta pentru esistență.

Scopul conduitei morale este : „îndeplinirea condițiunilor generale, de la cari depinde ajungerea scopului final, o stare desirabilă, fericirea generală“.

„Motivul la aceste e plăcerea, care se câștigă prin esercițiul mai îndelungat pe calea adaptării“.

„Fapt bun moral e acela, care aduce un folos, fără a jigni interesele altuia“.

„Dacă hoția ar fi folositoare și pentru cel care perde ca și pentru cel care fură, n'ar mai fi delict“ (Sp. cartea de educație.)

în dauna altuia“.

„O specie de animale superioare desfășură și o specie superioară de acțiuni“.

„Obiectul eticei este deci agregatul tuturor coordinațiunilor externe, cu escluderea tuturor combinațiunilor interne.

„Conduita morală este produsul combinațiunii între acțiunea organelor sensibile și între agenții ce se manifestează în afară.

„Toate ce se petrec în interesul omului, sânt numai funcțiuni ale creerului, plămânilor, mușchilor ș. a.“

„Bine în general este a fi adaptat la scopul conservării și prelungirii vieții omeneșei. Prin urmare

bună moralmente este fapta ce asigură cea mai mare sumă de viață“.

„Scopul cel mai înalt moral este o stare desirabilă, ori cum s'ar numi aceasta : mulțumire, plăcere sau fericire. — Adaptarea ne va aduce la o viață de plăcere, curată și netulburată.“

Din cele espuse rezultă că etica evoluționistă a lui Sp. își are ca temelie principiile epicurismului și pe cele cuprinse în utilitarismul lui Bentham.

Se osebesc d'aceste intru cât fericirei generale, — la care visează aceste două școli, — îi sunt puse oareș-cărei pedeci, a căror delăturare este scopul cel mai apropiat ce-l urmărește Sp. în doctrina sa.

De sine înțeles că sub starea desirabilă, pe care o pune Sp. ca ținta cea mai supremă a scopului vieții, nu se poate 'nțelege decât o fericire lumească al cărei motiv este plăcerea. (Al. Mironescu, Etica creștină și etica evoluționistă.)

(Va urmă.)

Dr. Dimitrie Magdu.

Frumoasa Elenă.

— După M. Vörösmarty. —

Venătorul șede adâncit la pază,
Cu săgeata gata el venat așteaptă ;
Și 'nălțat și mândru și scâldat în raze,
Șburătorul soare spre ameză se 'ndreaptă.
Însedar așteaptă. — În păduri fără soare,
Fiara stă 'n umbriștea recilor isvoare.

Lung timp venătorul mai pândește-odată
Și noroc așteaptă de l'apus de soare :
Stă cu ochii 'n patru și din codrii iată
Se arată fiara ușor săltătoare.
Dar nu-î fiară : grabnic un mic flutur zboară,
Iar în urmă-î fuge-o sprintenă fecioară.

„— Fluturel de aur, șburător iubite,
Sboară 'ncet spre mine, păsărică dulce,
Să du-me pe-a tale aripe grăbite,
Unde mândrul soare merge să se culce“. —
Zice ș-apoi fuge ca o căprioară
Tinera fetiță mândră și ușoară.

„Fiară 'mpărătească!“ — strigă venătorul.
Sprinten se ridică, uită tot și lasă
Și pe urme-î pleacă tot cu binisorul,
Urmărind în grabă fiara lui aleasă.
După flutur fata, iar el după fată,
Fug după plăcere amândoi de-odată.

— „Te-am prins!“ — strigă fata 'n glas de fericire
Și-apoi fluturel șburător îl prinde ;
„— Te-am prins!“ — venătoru-î zice în șoptire
Și pe-a feței umăr mâna și-o întinde :
Tremură și sboară fluturul din mână,
Iar fata robită de-a lui ochi rămâne.

II

Casa lui Peterdi — cine știe dacă
Mai stă oare astăzi și-î mai viu bătrânul ?
Casa-î mai stă încă, dar averea-î seacă
Și la masă moșul șede bându-și vinul,
Iar pe lângă dânsul fata, venătorul ;
Ard în ochi-î agerî vrerile și dorul.

Și pentru eroul ce-a murit închină ;
Cupele se 'nălță și se varsă vinul,
Dar de lacrimi ochii-î și privirea-î plină,
Pentru căpitanu-î, pentru Ion Corvinul ; —
Astăzi lacrimi, — cândva sângele-și vârsase
La Belgrad cu Turcul când se mai luptase.

„— Vlăstarul eroului ce-a murit — cu fală
Grăiesce bătrânul — „regele trăiască!“ —
Iară venătoru-î rumen de sfială,
Și stă fără să 'ncerce cupa să-și golească.
„— Plină ce-ți stă cupa, ce mai stai copile ?
Prinde-o și-o golește — ia-te după mine ;

Ți-aș putea fi tată de două-ori nepoate
Și dacă beu nu e pentru nu știu cine :
Din tălpi până 'n creșcet e bărbat la toate,
Nu ne face neamul, țara de rușine!“ —
Cu privirea mândră, de uimire plină,
Îa paharu 'n mână tinerul și 'nchină :
„— Să trăiască dară fiul lui Corvinul,
Pân' o să trăiască pentru neam și țară ;
Dar în clipa 'n care ține cu străinul,
Viața-î să se curme și pe veci să peară ; —
Tot una-î în fine : nemernic ori rege,
Când poporul geme amărit sub lege !“

Și tot mai cu voie, tot mai cu 'nfocare,
Lângă sfat și glume ceasurile zboară...
Lung și blând și tăinic cu 'n dor tot mai mare
La strein privește tinera fecioară...
„O, de-aș ști de unde-î?“ — își gândia cu gândul,
Dar pe buze-î tăinic rămânea cuvântul.

„— Blândă floriceică 'n a ta sănătate
Îmă ridic paharul ; aducă-te-odată
Calea și norocul la Buda 'n cetate,
Căci te-astept acolo cu căruntu-ți tată ;
În Buda cea 'nălță-mi vești astă moșia
Sus pe la palatul regelui Matia“.

Zice ș-apoi pleacă și-și ia noapte bună,
Nici o încercare nu-l poate abate
Ca să mai rămână. — Cornu 'ncet resună
Și încet se perde 'n dealuri depărtate...
„— Nu uită, mai vino, iubite streine,
De n'o fi să mergem în oraș la tine“...

Astfel îi grăiește fata 'n blânde șoapte
Și îl mai petrece până 'n prag afară ;

*El fruntea-i sărută... și se perde 'n noapte
Pe cărări albite de a lunii pară. —
Tăcută-i iar casa, înse pacea-i piere
De-a dragoste-i taină și de-a ei putere.*

III.

*Bătrânul Peterdi și mândra-i nepoată
Aū plecat la Buda ; pas de pas admiră
Bătrânul cetatea — schimbată e toată,
Mulle se schimbă, multe se 'noiră ;
Iar fata așteaptă 'n tainică simțire
Ora revederii, ora de 'ntâlnire.*

*Și e îmbulzeală, voie bună 'n Buda,
Toți cu bucurie regele-l așteaptă,
Care în mânia-i glorios bătut-a
Arătând Vienei rășunarea-i dreaptă.
Blând privește fata trecătorii 'n față,
Dar fața ei blândă nu se 'nseninează.*

*„— Unde-i el, o, unde-i, și ce stea îl poartă
Pe a sorții cale, — cine știe oare
E aici sau poate în țeri depărtate
Umbă prin ponoare pline de recoare ?“
Se întreabă 'n sine, gându-i apoi sboară...
Și-i îngălbenește fața rumenioară.*

*Și aleargă 'n goană cu privire mărețe
Utlaky și Gara împăcați în fine ;
Împregiur bătrânii ce știu da povețe,
Iar în al lor mijloc domnitorul vine,
Oaspele Peterdi poate să-l zărească,
El e, — Domnitorul : „La mulți ani trăiască !“*

*„Numele lui mare vecinic strălucească !“
Toți cu bucurie strigă 'ntr'o pornire,
Și 'nsulit resună curtea lui regească,
Văile și munții de a lui mărire.
Ca și o icoană mută 'ngălbentită,
Frumoasa Elenă stă incremenită.*

*„— Mândra mea copilă 'n curtea lui Matia
Să mergem, să-i spunem de-a noastră sosire ?
E măi bine-acolo 'n codrul cu pustia,
Află-vom acolo pace, liniștire.“
Zise trist bătrânul și orași-l lasă
Ș-abătuți de gânduri pleacă cătră casă.*

*Și dacă vre-odată ai vădut cum piere
Floarea când de-o boală nu măi are zile :
Departa de lume 'n tainică durere,
Se stinse viața frumoasei copilă.
Lumea-i fu văpăia unei vreri avute,
Amintiri amare și nădejdi perdute.*

*Dureros se scurse viața-i trecătoare ;
Vestejită capu 'n groapă și-l mlădie :
Ea s'a stins ca crinul ce-și scutură-o floare :
Durere 'ntrupată 'n nevinovăție.
Regele revine : casa e pustie,
Amendoî dorm somnul lung de vecnicie.*

I. Groșian.

Felurimi.

Hrana tuberculosei. În prima linie sînt alimentele așa zise azotate (albuminoidele.) Aceste aū un rol preponderant în întreținerea și repararea organismului. S'a calculat că omul excretează pe zi 15 gr. de azot pur. Și fiind că azotul intră $\frac{1}{6}$ aproape în compoziția albuminoidelor, această pierdere de azot nu se va putea compensa decît prin o cantitate de albuminoide de 6 ori superioară, adică 100 gr. de albuminoide, sau 500 gr. de carne. Aceasta este una din substanțele alimentare cele mai bogate în azot. Deci pentru tuberculosul care o poate suporta e substanța albuminoidă de preferat. Carnea de porc fiind prea grasă și prin urmare greu de mistuit să se dea carne de berbec și de vacă. Carnea pe cît e cu puțință să se dea în natură fără a fi supusă la nici o manipulație. Să nu se înlătore cu deseversire sosurile aromatice și piparate, piperul, muștarul și condimentele cari ajută la mistuire. Cu toate că deprinderile noastre sînt pentru carnea trecută prin foc, totuș ar trebui preferată carnea crudă și a o prepara din carnea luată de la coapsă în hapuri de câte 5 grame presată cu zahăr, udată cu cognac sau rom ; hapul să se ia cu dulceața de coacăze sau cu compoturi de fructe. Se pot face și purea de carne și de legume, linte, cartofi, spanac. Carnea se poate amesteca cu gălbînș de ou sau cu ou amestecat. Dar cel mai bun mijloc este a o amesteca cu bulion cald, adică nici cald nici rece. Bolnavii încep cu doze mici 30, 50 gr. și pot ajunge lesne la 200, 300 gr. și chiar 500 gr. odată, repetat de 2 ori pe zi.

Să poarte copiii ochelari ? Doctorul Ernest Heiman s'a ocupat de această chestie și a ajuns la încheerea că e de cel mai mare folos să poarte chiar copiii, dacă e nevoie, ochelari potriviți. Un copil ca defect la vedere rămîne de regulă în urma celor de aceeași vîrstă. Un copil miop nu poate vedea ce se scrie pe tablă, nu poate avea totdeauna limpede hărțile de pe pereți, trebuie să caute a sta în băncile dintîi, etc. Din pricină că nu li se dau ochelarii trebuincioși, copiii se descurajează și sînt priviți cu mai prosti decît ceilalți. Din pricină că trebuie să se apropie tare de carte, cetind sau de caete scriind, se deprind a sta reu și chiar își strimbă spinarea. Dacă e presbit, adică de nu poate vedea de aproape, copilul, fără ochelari potriviți se obosese repede la citit sau la scris, e luat drept leneș și se descurajează. Ideea că nu trebuie să ne deprindem de tinere ca ochelari o combate ca vătămătoare. Niște ochelari bunî, aleși de doctor, împiedică mersul înainte al reului. Pe cei ce ved numai de departe îi împiedică ochelarii de-a se face șaii. La miopi opresc creșterea boalei și deci n'o lasă să aducă urmările așa de primejdioase ale unei miopii prea mari.

Primul dicționar. Chinezii aū fost cei dintîi cari aū avut idea de trebuința unui dicționar. Pa-out-she, care trăia pe la anul 1000 înainte de Chr., a compus un dicționar conținînd aproape 40.000 de caractere, mai cu seamă hieroglific nedescifrabile și foarte primitive. Alt dicționar a fost scris în limba latină de Varro, care a trăit de la 146 pînă la anul 28 înainte de Chr. ; acest dicționar se numia „De lingua latina“. Primul dicționar poliglot, în opt limbi a fost scris de Ambroso Calepinî, un nobil din Venozia pe la anul 1300.

SALON.

Serisoarea unei doamne.

Domnule redactor,

Un mare eveniment s'a petrecut în familia mea. Pentru prima-oadă mi-am dus fata la bal. Cu multă nerăbdare așteptă densa momentul acesta, menit a o introduce în lume; nerăbdarea ei în înse un cred să fi fost mai mare decât bucuria mea, căci eu resimțiam și emoțiile ei, dar aveam și partea mea proprie de fericire, inspirată de sentimentul de mamă.

În seara aceea mi-aduceam aminte de momentele în veci neuitate ale fetei mele, când fie-țertata mea mamă m'a dus întâia-oadă la bal. Un fior de nespusă fericire me cuprîndea și tremuram de bucurie. Când am trecut pragul salei de bal, condusă de un aranger, îmi părea că intru de-a dreptul în raiu. Așa cred că se simția acum și fata mea; iară eu la rîndul meu, privindu-o, întimeriam și me simțiam par că mai fericită și decât ea.

Vedînd lumea multă, numărul mare de tineri, civili și militari, numai decât îmi făceam ilusia că balul acesta o să reușească admirabil, căci unde sînt atîția dansatori, se va jucă mult.

Începe primul joc, Ardealana. În scurt timp toată sala se pune în mișcare, un tablou fericit acesta, care farmecă pe toți. Minunat ne șcim petrece noi Români. Sîntem niște dansatori nentrecuți.

Urmează un vals, care scoate pe teren și pe militarii neromâni. Dacă primul dans ne-a oferit o privescîntătoare, valsul acesta ne-a presintat un val-vértej din cele mai admirabile. Atîta grație, atîta farmec, atîta foc, ba să mai veți la alte neamuri. Numai noi Români șcim jucă valsul. Eră să nu se mai sfêrșească. De șapte ori a încetat musica, dar de câte ori s'a oprit, tinerii noștri strigau într'una „cum a fost?“ și musica începea de nouă. Îmi părea ciudat acest „cum a fost“, pe care nu-l audivsem decât în balurile ungușești, dar vedînd că are un efect bun, că musica totdeauna începea de nouă, me împăca. Să nu zică nici ungușii, că nu luăm ceva de la ei.

Admirabilă petrecere. Tinerii noștri sînt modeluri de cavaleri. Dansează toți, cu toate cunoscutele lor, ba și cu altele. Adeverați tineri de salon. Dacă dau o petrecere, căci ei au dat-o, știu care le e datoria. Nici o damă n'a remas ședînd. Astfel de tineri îți inspiră mîndrie.

Vedîndu-i dansînd cu atîta foc, me temeam că au să obosească. Dar îmi ziceam: Nu se poate. Sînt Români. Și Romînul are șapte vieți.

Înse jocul următor începî a-mi realiză temerea. O parte din tinerii noștri, mai cu seamă cei „absoluți“, nu mai luă parte la joc. Se grupară în mijlocul salei și priviau de acolo pîrechile cari treceau jucînd pe lîngă ei. Alții dispăreau unul câte unul, încât la al treile dans nu mai eră nici jumătate din dansatorii de la început. Sărăcii, o fi obosiți și de sigur s'au dus acasă ca să-și păzească sănătatea. Ce

tineri cumpetați! Ei știu cât de mulți s'au bolnăvit pentru că s'au prea eșofat la bal.

Și cum meditam astfel, de odată ușa bufetului, lîngă care ședeam, se deschide. Arunc o privire grabnică acolo. În momentul prim nu pot să deslucesc nimic, căci fumul este mare. Apoi observ conturile unor figuri cu fețe aprinse. Erau tinerii cari cu atîta foc dansaseră valsul în sală. Ședeau la mese cu bere și fumau țigarete. Audivam cum aranjatorii îi poftiau în sală să joace, căci multe dame șed; dar ei se seusa că nu mai joacă.

Vedînd în sală damele multe cari ar dansă, înse n'au cu cine, cumpătarea aceasta a tinerilor din bufet îmi părea cam esagerată, dar nu ziceam nimic, căci fata mea avea destui dansatori. Înse unul din aranjatorii a fost mai puțin politicoș și le-a strigat: „Dacă nu dansați, de ce aranjați bal și de ce poftiți damele la balul vostru?“ Unul din nedansatori, după ce ș-a beut cu poftă berea, a respuns: „Eu am jucă cu toate“. „Și eu“ se audiă din toate părțile. Apoi urmă o învălmășeală de vorbe, din care n'am înțeles nimica. Dar cum am aflat în urmă, a doua zi s'au făcut șapte dueluri. Așa-i Romînul, nu suferă să-l sileșci a face ceea ce nu-i place.

Într'aceste în sală numărul tinerilor dansatori a scădut din ce în ce mai mult. Bițele fete vindeau la petringei. Și dacă nu erau militarii, balul se sfêrșia. Ei dansă nentrupt și cu toate. Tinerii din bufet nu mai viniau în sală, decât dacă se dansă vr'un Quadrille pentru care erau angajați. Cealaltă nu se mișcă de la bere. Se vede că se afla mai bine acolo decât pe parchetul salei. Și cum să se fi mișcat de acolo? Au început doar să cânte: „Deșteaptă-te Române!“

La câteva zile după balul acesta, citesc o referadă. Și ce să-mi vadă ochii? În ea se fac alușuni înțepetoare că damele au preferit mult pe militari.

Atunci mi-am perdut și eu răbdarea și am zis: — Bine, domnilor, dacă dvoastre ve refugiați din sala de bal la bere, ca să fumați și să cântați „Deșteaptă-te Române!“ cu cine să joace fetele noastre?

Urzica Spinescu

Cugetări.

Amorul propriu luminat ne îndeamnă a plăcea, pe când orgoliul ne depărtează de aceasta.

La Bruyère.

*

Amorul propriu este microscopul care măreșce în ochii noștri virtuțile noastre și defectele altora.

Vauvenargues.

*

Stima reciprocă a doi amici e primul legămînt ce se cuvine a strînge nodurile lor.

La Rochefoucauld.

*

Femeile doresc să fie iubite; dar vor să fie și desmierdate. Ele preferă chiar să fie desmierdate fără a fi iubite, decât să fie iubite fără a fi desmierdate.

*

Orgoliul prânzeșce cu vanitatea și cinează cu disprețul.

**

LITERATURĂ.

Istoria bisericii scheilor Braşovului. Dl Sterie Stinghe a publicat sub acest titlu, cu cheltuiala bisericii Sf. Nicolae din Braşov (Scheiă), un volum de peste 219 pagini 8° cuprindând un manuscris care se află azi în biblioteca numitei biserici. Manuscrisul, precum ne spune prefaţa, se pare a fi o încercare a prot. Radu Tempé de a scrie o istorie a bisericii la care serviă, pe baza documentelor aflătoare în arhiva bisericii şi pe care după moartea lui (1742) a încercat să o continue Radu Duma. Manuscrisul conţine multe date de cari istoricii noştri se vor putea servi. S'a tipărit în tipografia Ciurcu et Comp în Braşov.

Istoria igienei în România în secolul al XIX-lea şi starea ei la începutul secolului al XX-lea. Din lucrarea astfel intitulată a dlui dr. I. Felix, membru al Academiei Române, a apărut al doile memoriu al părţii prime, estras din Analele Academiei Române. Cu înalta sa competenţă, autorul urmează a trata boalele infecţionate şi contagioase; boalele epidemice, endemice şi sporadice şi anume: tuberculoza, paludismul, pelagra, conjuctiva granuloasă, lepra, cretinismul endemic, alcoolul şi alcoolismul, ciurma. Preţul 1 leu 50 bani.

Societatea sub I. G. Caragea. Acesta e titlul unui memoriu al regretatului V. A. Urechia, cetit în Academia Română şi publicat în Anale. Memoriul conţine o mulţime de documente necunoscute până acuma. Preţul 1 leu, 60 bani.

Din ediţiunile Academiei Române am mai primit: „Descrierea câtorva fosile terţiare din Nordul Moldovei“ de dr. Ioan Simionescu, profesor suplent de geologie la universitatea din Iaşi. Cu 2 tabele. Preţul 1 leu. — „Originea câmpulungeană a lui Gavriil mitropolitul Kievului“ de T. V. Stefanelli, membru corespondent al Academiei Române. Preţul 20 bani. — „Doue acte oficiale necunoscute de pe timpul împăratului bizantin Isaac II Angel privitoare la Românii din peninsula Balcanică spre finele secolului XII“ de C. Erbiceanu, membru al Academiei Române. Preţul 40 bani.

Istoria literaturii române de la Cantemir până la 1800. Premiul Statului Eliade-Rădulescu, de 5.000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1906 a Academiei române celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: „Istoria literaturii române de la Cantemir până la 1800. -- (Decis. 23 martie 1901.) Terminul prezentării manuscrisurilor la concurs este până la 1 septembrie 1905.

Carte de şcoală. A apărut la Blaş un manual de şcoală intitulat: „Geografie pentru clasa I gimnazială şi reală, de dr. Ambrosiu Cheşianu, profesor gimnazial. I. Ungaria“. Preţul 1 coroană.

„Viitorul“ studiu politic de dr. Traian Vuia, retipărire din „Drapelul“, a apărut la Lugos.

TEATRU.

Teatrul Naţional din Bucureşti. Săptămâna trecută marţi la 23 ianuarie (4 februarie n) s'a jucat întâia-oară noua piesă a dlui Haralamb G. Lecca, „Căni“, în patru acte. „Voinţa Naţională“ serie: Părerea generală este că această nouă lucrare a dlui Lecca lasă foarte mult de dorit. Nu putem inse-

spune tot aşá de interpretarea piesei, care a fost foarte bine, sub toate raporturile. Dna Romanescu, dl Nottara, dna Constanţa Demetriade, dl Demetriade, toţi artiştii în sfârşit au fost la înălţime. Sala era plină“. Joi şi sâmbătă s'a repetat aceeaş piesă.

Producţiune teatrală în Sebeşul-săsesc. Reuniunea meseriaşilor şi comercianţilor „Andreiana“ din Sebeşul-săsesc, aranjează mâne sâmbătă în 2/15 februarie reprezentaţii teatrale în sala cea mare a otelului „Leul de aur“. Se vor juca piesele: „Pălăria ceasornicarului“ comedie în 1 act de Mme Emile de Girardin, localisată de A. G. N. şi „Trei doctori“ comedie în 1 act localisată de dna Virginia A. Vlaicu. Urmează dans. Venitul curat e destinat fondului pentru ajutorarea veduvelor şi orfanilor meseriaşilor.

Concert şi reprezentaţie teatrală în Varadia. Elevii şcolii confesionale gr. or. române din Varadia aranjează duminică la 3/16 februarie concert şi reprezentaţie teatrală în ospătăria mare de acolo. În concert elevii vor cânta şi declamă; apoi vor represintă piesa în trei tablouri: „Capra cu şapte ieşi“ de Nicolae Băiaş.

Reprezentaţie teatrală în Turda. Meseriaşii români din Turda vor aranja duminică în 23 februarie n. reprezentaţie teatrală în otelul „Central“. Se va juca „Idil la ţară“ comedie localisată de dna Maria Baulescu. Apoi va fi dans. Venitul curat e destinat pentru ajutorarea învăţăcelor de meserie săraci.

Producţiune teatrală în Gura-Riului. Corpul învăţătoresc de la şcoala gr. or. română din Gura-Riului a aranjat mercuri la 30 ian. v. concert popular şi reprezentaţie teatrală. S'a jucat comedia „Idil la ţară“.

Concert şi teatru în Bruşu. Tinerimea română din Bruşu va aranja la 2/15 februarie concert şi reprezentaţie teatrală. Se va juca „Rămăşagul“ comedie într'un act de V. Alexandri. În urmă va fi dans.

MUSICĂ.

Mare festival musical la Bucureşti. La 24 ianuarie v. (6 februarie n.) cu ocaziunea aniversării unirii principatelor, Societatea Corpului didactic din România a dat la Teatrul Naţional din Bucureşti un mare festival naţional, sub patronajul dnei şi dlui Spiru C. Haret, ministru al instrucţiunii publice. Festivalul s'a deschis cu „Himnul dinastiei“ de Juarez Movilă; apoi a urmat „Hai mândruţă“ horă, de acelaş, cântată de corul mixt al şcoalelor primare compus de peste 400 de băieţi şi fete, bărbaţi, cu acompaniamentul orchestrei Teatrului Naţional, solo soprano cântat de Lucia Stănculescu. Mica copilă Lucia Singuroff a declamat „Sburătorul“ de Eliade. Apoi s'a cântat „Steluţa“ de Musicescu. Corul mixt al institutorilor şi institutoarelor a cântat „La mijloc de codru verde“ musica de C. Demetrescu, cuvintele de Eminescu. Dansuri naţionale executate de 24 de copii de la şcoala „Brătuleşci din Cocioe“ sub conducerea dlui A. Timotescu, învăţător. Mare tombolă compusă din obiecte de valoare (30.000 de numere câştigătoare.) Partea II: „24 ianuarie, revistă Alegorică într'un act (2 tablouri.) Apoteosa Unirei. Întreg festivalul, sub conducerea dlui Juarez Movilă. În urmă artiştii Teatrului Naţional au jucat comedia „Pe malul gârlei“ de Ascanio.

Conveniri sociale în Lugos. În iarna aceasta clasa inteligentă română din Lugos a ţinut aproape în fie-

care săptămână câte o convenire socială în sala „Concordiei“, unde s'a făcut muzică și s'a ținut conferințe. A opta a fost în sâmbăta trecută. Programul acesteia, scrie „Drapelul“ a fost pur musical și ea debutanți exclusiv dame. De aici deosebitul interes al publicului, care s'a prezentat în număr mai mare decât la ultimele conveniri. Programul, care a reușit pe deplin în toate privințele, a fost următorul: 1. Sidney Smith „La harpe Eolienne“ cântat la pian cu deosebită precisiune de dsoara Sidonia Hoban. 2. Beethoven „Sonata A-dur“ (Op 12) pentru pian și violină, cântată de dna Maria V. Branșice (pian), și dsoara Silvia Iorga (violină). 3. Musicescu „În grădină“, pentru voce (dna Melania Onae) cu acompaniament de violină (dsoara S. Iorga) și pian (dna M. V. Branșice). Iar ultimul punet, deamnă încheere a frumosului program, a fost: Beethoven Symphonie Op. 21 pentru pian executat de dnele Cornelia Brediceanu și Elena Dobrin. Toate debutantele au fost bogat respătite cu aplause. După program a urmat dans.

Reuniunea română de cânt și muzică din Reșița-montană ș-a ținut adunarea generală în 2 februarie, sub presidiul dlui A. Crenian. Din raporturile cetite s'a constatat progresul reuniunii. Corul a aranjat 4 concerte mari, 1 serată musicală-teatrală, 2 producțiuni musicale-literare și 2 conveniri sociale. În sfârșit s'a ales comitetul în frunte cu președintele dl A. Crenian, secretar și magistrul dl Iosif Velcean. Dl Gavriil Musicescu a fost proclamat membru onorar.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Jubileul în Pr. SSale episcopului Mihail Pavel. La 21 martie n. se vor împlini cinci-zeci de ani, de când Esc. Sa episcopul Mihail Pavel s'a sfințit de preot. Din incidentul acestei aniversări, Rds. dn vicar general episcopese dr. Augustin Lauran a adresat un cercular către clerul diecesan, invitându-l să serbeze ziua aceea în toate bisericile. Fiind tocmai vineri în postul mare, în locul liturghiei înainte-sfințitelor, de asta-dată, în mod excepțional, va fi de a se servi Sf. liturgie a S. Ioan Gură de aur, împreună cu Doxologia cea mare și cu rugăciunile de la litie. La dorința jubilentului, serbări mai festive nu se vor ținea.

De la societatea Petru Maior din Budapesta. Am primit Raportul anual al societății de lectură Petru Maior din Budapesta pe anul administrativ 1900—1901, tipărit frumos în tipografia Aurora a lui Todoran din Gherla. În partea sa generală conține raportul darea de seamă a președintelui societății V. Păcală despre momentele principale ale vieții societății în anul expirat. Din partea specială vedem că societatea a avut 90 membri ordinari, 2 m. extraordinari, 35 m. onorari și 39 fondatori. Biblioteca s'a înmulțit cu 11 opuri în 19 volume și dispune în total de 2175 opuri în 2775 volume. Întreaga avere a societății face cor. 12.553 și 38 bani, și anume fondul disponibil: cor. 1297 și 33 bani, fondul corului cor. 115 și 17 bani, fondul permanent cor. 11.140 și 88 bani. Un capitol separat tratează despre activitatea comisiunii literare.

C E E Ń O U ?

Hymen. Dl *George Stoicovici* din Burjuc și dsoara *Sabina Marienescu* din Lipova s'a ținut fidațat. — Dl *Axente Popovici*, ales preot în Gerliște, Caraș-Severin, s'a logodit cu dsoara *Maria Frenț* din Goruia. — Dl *Dimitrie Pirtea*, învățator în Folea, s'a logodit cu dsoara *Victoria Muntean* din Vermeș. — Dl *Emiliu Pop*, învățator gr. cat. în Vașad (comit. Bihor) s'a logodit cu dsoara *Emilia Regina Hutterer* în Someuta-mare.

Regele Carol și Societatea Geografică română. Regele Carol vedând că budgetul Societății Geografice Române se soldează cu un deficit de 5000 lei, a decis ca deficitul să fie acoperit din caseta sa particulară, afară de subvențiunea anuală de 1000 lei, pe care o dă Societății încă de la înființare.

Serbarea Ligei. În 24 ianuarie v. (6 febr. n.) Liga pentru unitatea culturală a Românilor a serbat la București în Ateneul Român, de odată cu aniversarea unirii principatelor române și a unsprezecea aniversare a înființării sale. Dl Gr. G. Tocilescu și-a dezvoltat în fața unui distins și numeros public, conferința sa „Zile mari din istoria neamului nostru“. Dl Tocilescu a atins, în treacăt, toate momentele mari din istoria română, vorbind în parte de fiecare din marii patrioți cari au ajutat la îndeplinirea Unirei, sfântul ideal al principatelor române. Toți membrii comitetelor din toate secțiunile Ligei au asistat la conferință. La sfârșit, dl Tocilescu a fost chemat și rechemat de nenumărate ori pe scenă.

Mausoleul lui Eliade Rădulescu. Cetim în „Voința Națională“, că rămășițele pământești ale lui Ion Eliade Rădulescu, cari odihnesc în curtea bisericești Mavrogheni, de la șosea la București, vor fi transportate la cimitirul Bellu, unde primăria capitalei a dat terenul necesar pentru ridicarea unui mausoleu marelui patriot.

Petrecerea de dans a Românei June. Societatea academică socială-literară România Jună din Viena aranjează la 22 februarie n. petrecere cu dans în folosul Alumnului societății, în „Hotel Continental“. Comitetul: Orest Procopovici președintele societății, Gavril Barbul, Grigorie Bartoi, Arcadie Boea, dr. Isidor Bodea, dr. Ionel Capșa, Demian David, Aristoteles cav. de Greul, dr. Aurel Grigorovici, Leon Holca, Teodosie Iliuț, Aurel Isopescu, Iancu cav. de Kalmucki, ing. Alecsander Kossowicz, Colonel Alecsandru Lupu, Iuliu Malinas, Eusebie Patras, Romulus Pop, dr. Alecsandru Popa, arhitect Cesar Popovici, Iulian Posner, Alecsandru Sbiera, Modest Scraba, Emilian Lusanschi, dr. Erast Tarangul.

† **Nicolae Cristea**, asesor consistorial în Sibiu, unul din fruntașii vieții noastre publice naționale-bisericești, a încetat din viață la 7 februarie, în etate de 68 ani. Reposatul a fost optsprezece ani redactor al „Telegrafului Român“, a înființat Reuniunea sodalilor Români din Sibiu și a fost unul din cei judecați la închisoare pentru Memorand, servind în acelaș timp până la moarte ca asesor referent în senatul bisericesc. La mormântul setu națiunea română jeleşce profund, căci a perdut un fiu devotat, un om al faptelor, un caracter neclintit. În veci amintirea lui.

Au murit: *Iosif Naniescu*, mitropolit al Moldovei, la Iași, sâmbăta trecută, în etate de 83 ani; — *Samuil Bădescu*, notar comunal în Hidig, la 3 febr.,

in Șimleu, în etate de 58 ani; — *Aleman Galea*, absolvent de teologie și învățător cu bună reputație în Reșinari, la 4 februarie, în etate de 36 ani; — *Iosif Bontila*, proprietar în Duleu, Caraș-Severin, la 6 februarie, în etate de 63 ani; — *Sofia Bibescu n. Baltezan*, soția dlui Ioan Bibescu, proprietar în Tileagd, la 9 februarie, în etate de 58 ani.

D I N L U M E.

O polemică ortografică. Se scrie din Berlin: O polemică amenință a împărți în două tabere adversare administrațiunile, școlile și presa. Numele Coeln (Colonia) și Crefeld se vor scrie oare de aci înainte cu *C* sau exclusiv cu *K*? Iată chestiunea. În adevăr, primarii celor două orașe ar voi ca forma Koeln și Krefeld să devină invariabilă în actele publice. Miniștrii de diferite resorturi, cari stau în corespondență cu municipalitățile, sânt de acord cu primarii. Dar iată că în locul cel mai înalt există o altă părere: Wilhelm II ar ținea ferm la *C* obligator, un *C* definitiv. Și prin urmare șefii guvernelor, autoritățile superioare din cele două provincii, au prescriș ortografia administrativă Coeln și Crefeld. Cele două orașe, geloase de autonomia lor, chiar ortografică, au făcut apel la tribunalul administrativ superior. Ele se sprijină pe o consultațiune etimologică și istorică a doi profesori partizani ai lui *K* „în numele științei”. . . Pentru moment, curtea administrativă superioară s'a pronunțat în contra municipalităților celor două orașe. Ultimul cuvânt, după ea, aparține suveranului.

Data încoronării lui Alfons XIII e fixată pentru 17 mai, zi în care regele Spaniei împlinește 16 ani. La această mare ceremonie, toți suveranii Europei vor fi reprezentați prin prinții de sânge sau trimiși

speciali. Anglia va trimite pe prințul de Galles, Italia pe ducele și ducesa d'Aosta, Germania pe prințul Adalbert de Prusia, Rusia pe marele duce Alexe, Austria pe arhiducele Frederic, Portugalia pe ducele de Oporto, Olanda pe prințul Soț, Suedia pe prințul moștenitor, etc. Diferitele misiuni vor locui la palatul regal și la Escorial. Serbările vor dură o săptămână.

Societatea academică română din Berlin a ales următorul comitet activ pe anul 1901—1902: președinte, dl profesor Măndrescu; secretar și bibliotecar, dl Budeanu, student; cassier dl locot. Ziziriga.

Liga contra duelului, din Berlin, a publicat o proclamație în care invocă mai ales cooperarea femeilor în lupta pentru abuzul duelului impus de prejudițiile sociale și militare. Activitatea ligei are de scop mai ales de a apără pe acei cari, refusând de a se bate, sânt expuși la dispreț. Liga tinde a obține modificarea codului penal pentru ca să se introducă dispoziții pentru tutela onoarei. Ea urmărește scopul de a institui tribunale de onoare ale Statului, sau de corporațiuni, spre a pedepsi cu severitate pe calomnatori și defăimători.

Avis abonaților noștri.

Expedarea tablourilor s'a început. În săptămâna viitoare le vor primi toți, cari — conform anunțului nostru — s'au abonat cel puțin pe $\frac{1}{2}$ de an și au răspuns câte o coroană pentru cheltueli.

La tipărirea numărului trecut aluuecând câteva cuvinte, datul foii în unele exemplare a apărut greșit: „27 febr. (9 ian.) — în loc de: „27 ian. (9 febr.) ceea ce rugăm să se coreagă.

Proprietar, redactor răspundător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA ALDÁS NR. 14/296 b.)

„BIHOREANA“ institut de credit și economii societate pe acții în Oradea-mare.

C o n v o c a r e.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „Bihoreana“ societate pe acții în Oradea-mare, conform dispoziției §-lui 19 din statute, se invită

la a treia adunare generală ordinară,

care se va ținea în Oradea-mare la 6 martie 1902. st. n. la 10 ore înainte de miezăzi în localul institutului.

Obiectele puse la ordinea zilei sânt următoarele:

1. Alegerea a trei scrutinători pentru actul de alegere, a trei membri pentru verificarea procesului verbal.
2. Raportul anual al direcțiunei.
3. Raportul comitetului de revisiune despre examinarea computului anual, a bilanțului și a propunerilor pentru împărțirea profitului.
4. Stabilirea bilanțului anual și deliberare asupra împărțirii profitului curat.
5. Fixarea prețului marcelor de prezență pe anul 1902.
6. Determinarea scopului spre care, la propunerea direcțiunei, este a se întrebuiță suma amintită în §-ul 61 punctul f.

7. Compunerea, respective primirea și aprobarea statutelor fondului de pensii pentru funcționarii institutului de credit și economii Bihoreana societate pe acții în Oradea-mare.

8. Alegerea a 10 membri în direcțiune, conform dispoziției §§ 35 și 36 din statute.

Se atrage atențiunea domnilor acționari la următoarele dispoziții din statute:

§ 24. Pentru folosirea dreptului de vot se recere, ca acționarul să fie trecut ca proprietar al acțiilor sale în cărțile institutului cel puțin cu 6 luni înainte de adunare și cu una zi înainte de aceasta să depună pe lângă revers la direcțiunea institutului, respective la locurile designate de direcțiune, acțiunile sale, eventual și dovețile de plenipotență.

Acțiunile depuse la locurile designate de direcțiune, se vor luă în considerare numai încât reversul despre depunere, cel mult în ziua premergătoare adunării generale s'a depus la institut.

În legătură cu dispozițiile §-lui 29 din statute, avem onoare a notifica, că în ședința plenară direcțională ținută la 29 Ianuarie 1902. pentru depunerea, respective primirea acțiilor și edarea documentelor despre depunere, s'a designat în acest an, respective au fost rugate institutele Albina, Victoria, Sylvania, Economul, Oraviciana, Patria și Timișana.

Oradea-mare, 29. ianuarie 1902.

Direcțiunea institutului.

Debit		Contul bilanțului				Credit					
		cor.	fil.	cor.	fil.			cor.	fil.		
21	Cassa în numărar . . .			24553	66	1	Capital social . . .			600000	—
49	Giro C ^o la banca austro-ungară . . .			618	54	4	Fondul de rezervă . . .	12355	30		
2	Capital nevărsat . . .			8487	50		4% interese . . .	494	20	12849	50
9	Cambii de bancă . . .	984683	57			39	Fondul de rezervă pentru perderi . . .			1600	—
	Descriere . . .	2270	—	982413	57	7	Depuneri spre fructificare			631164	81
11	Cambii cu acoperire ipot.			277711	—	29	Deposite de casă . . .			1866	63
13	Credite ipotecare . . .			185057	—	43	Cambii reescomptate . . .			216369	—
46	Credite de cont-curent . . .			21302	40	381	Dividende neridicate . . .			1437	88
17	Credite pe efecte . . .			9117	—	36	Saldul intereselor transitoare			16473	55
19	Credite personale . . .			6941	—		Profit net			46856	45
45	Efecte proprii . . .			1420	—						
47	Imobile . . .			5058	05						
25	Mobilier . . .	3837	70								
	10% descriere . . .	383	77	3453	93						
33	Diverse conturi debitoare			2484	17						
53											
				1528617	82					1528617	82

Debit		Contul profitului și al perderilor.				Credit					
		cor.	fil.	cor.	fil.			cor.	fil.		
54	4% interese la fondul de rezervă . . .			494	20	10	Interese de la cambii de bancă			76019	97
44	Interese de reescompt . . .			5749	83	12	" " " " cu acoperire ipotecară			20909	74
8	Interese după depuneri . . .			30523	40	14	Interese de la cred. ipot.			15205	99
31	10% dare după interese de depuneri . . .			3052	33	18	" " " " pe efecte			657	98
32	Contribuție . . .			8838	08	20	" " " " personale			636	12
27	Salare . . .			12740	—	16	" " " " cont curent			1437	70
50	Spese curante (tipărituri, porto, luminat, încăl-dit etc.) . . .			5063	20	35	" după capit. eloc. la alte inst. (70% scut de dare)			1796	58
28	Chirie . . .			1360	16	23	Provițiune . . .			2197	08
41	Marce de prezență . . .			2468	—	3	Interese de întârziare a acționarilor . . .			938	26
48	Descrieri . . .			2653	77						
	Profit net			46856	45						
				119799	42					119799	42

Oradea-mare, 31 decembre 1901.

Dr. Coriolan Pap m. p.
director executiv.

Iosif Diamandi m. p.
prim comptabil.

Direcțiunea:

Iosif Roman m. p.

Iosif Vulean m. p.
președinte.

Nicolau Zigre m. p.
v. președinte

Moise Nyes m. p.

Iosif Moldovan m.p. Andrei Horvath m.p. Petru Pântya m.p. Dr. Nicolae Popovici m.p. Antoniu Palladi m.p.

Subsemnatul comitet am examinat contul present și l-am aflat în deplină regulă și în consonanță cu registrele institutului.

Oradea-mare, 31 Ianuarie, 1902.

Comitetul de revisiune:

Samuil Ciceronescu m. p.

Toma Pacala m. p. președinte

Sava Raicu m. p.

Dr. Florian Duma m. p.

Petru Popescu m. p.